

Pomnik Tadeusza Kościuszki

Pomnik Tadeusza Kościuszki na Rynku, fot. Tadeusz Poźniak

Pomnik Tadeusza Kościuszki na Rynku, fot. Tadeusz Poźniak

Pomnik Tadeusza Kościuszki na Rynku, fot. Tadeusz Poźniak

Geneza powstania pomnika Tadeusza Kościuszki sięga lat 90-tych XIX wieku, kiedy ul. Farną przemianowano (w 1894 r.) na ul. Tadeusza Kościuszki. Hasło wybudowania pomnika podjęli wówczas uczestnicy walk o niepodległość Polski z 1863 r., wspierani przez żyjących wówczas jeszcze uczestników Powstania Listopadowego. Jego realizację powierzono wybranemu Komitetowi Budowy Pomnika, na którego czele stanął Wiktor Zbyszewski, działacz niepodległościowy z okresu Wiosny Ludów i Powstania Styczniowego, wieloletni burmistrz miasta Rzeszowa. Po śmierci Zbyszewskiego na czele Komitetu stanął Ignacy Kinel, uczestnik Powstania Styczniowego, a w jego skład weszły 23 osoby zajmujące wysoką pozycję społeczną w ówczesnym Rzeszowie. Komitet po zebraniu pieniędzy ogłosił konkurs wśród polskich rzeźbiarzy, w wyniku którego wybrano projekt artysty rzeźbiarza Michała Korpala z Krakowa.

Uroczystego odsłonięcia pomnika dokonano 26 VI 1898 r. przy udziale przedstawicieli z dużej części Galicji. Był to pierwszy pomnik Tadeusza Kościuszki wzniesiony na ziemiach polskich, a drugi po pomniku na zamku w Odrzykoniu. Przedstawiał nadnaturalnej wielkości statwę Naczelnika wspartego nogą na lufie działa, prawą ręką trzymającego szablę, a lewą - rogatywkę. U stóp cokół umieścił rzeźbiarz orła zrywającego się do lotu, a pod nim napis: „Racławice”. Na głównej części cokół był natomiast napis: „Tadeusz Kościuszko”. Pomnik był w całości wykonany z piaskowca pińczowskiego i miał ok. 6,5 m wysokości. Do momentu odsłonięcia pomnika Leopolda Lisa-Kuli odgrywał dużą rolę w społeczno-politycznym życiu miasta, gdyż tutaj odbywały się główne uroczystości, obchody, demonstracje i imprezy polityczne.

Pomnik został zburzony przez Niemców w nocy 23/24 VIII 1940 r., a jego rozbite szczątki wrzucono do bagna nad Wisłokiem. Na Rynku - w miejscu, gdzie stał - położono bruk.

Po II wojnie światowej z okazji obchodów 200. rocznicy urodzin Tadeusza Kościuszki wmurowano we fronton kamienicy nr 6 w Rynku tablicę upamiętniającą miejsce zburzonego pomnika wielkiego Polaka.

Obecny pomnik wykonany jest z innego materiału niż przedwojenny oryginał - z ciemnego brązu przez rzeźbiarza Piotra Kidę a wystrój zewnętrzny cokół - przez mgr. inż. Arch. Leszka Humięckiego. Został odsłonięty uroczystie 15 października 1980 r.